

vezilo

GLASILO BELOKRANJSKE
TRIKOTAŽNE INDUSTRIJE

Spremljati uresničevanje načrtov

svet ZK D „BETI“ je na svoji seji 13. 10. 1977 ocenjeval uresničevanje sklepov 8. seje CK ZKS in 29. seje IK P CK ZKS.

V razpravi je bilo ugotovljeno naslednje:

– sprejme se poročilo, ki je bilo predloženo kot gradivo, vendar je iz njega premalo razvidno, v kolikšni meri se delavci vključujejo v spreminjanje družbenih odnosov,

– komunisti v sindikatu in organih samoupravljanja so premalo naredili v tej smeri,

– premalo je narejeno tudi na izdelavi osnutkov samoupravnih sporazumov, ki izhajajo iz zakona o združenem delu.

Na osnovi teh osnovnih ugotovitev je svet ZK sprejel naslednja stališča:

1. pospešiti delo pri nastajanju osnutkov samoupravnih sporazumov oziroma njihovem sprejemanju;

ODGOVORNI: v . d. direktorja KSS s delavci, komunisti v TOZD in DSSS;

ROK: konec novembra 1977.

2. Osnutke objaviti v tovarniškem glasilu „VEZILLO“.

ODGOVORI: Toni Gašperič, Milovanovič Desimir;

ROK: 15. november 1977.

3. Spremljati uresničevanje srednjeročnega plana ter že sprejetih programov.

ODGOVORNI: direktorji sektorjev in vodje TOZD – nosilci programov;

ROK: stalna naloga.

4. V nadaljnjo aktivnost komunistov v „BETI“ je potrebno vključiti tudi gradivo s 30. seje CK ZKJ.

ODGOVORNI: sekretarji OOKZ v TOZD in DSSS.

5. Svet ZK BETI zavezuje vse komuniste v DO, da se še aktivneje vključijo na vsa delovna področja, predvsem pa v uresničevanje zakona o združenem delu. Posebno odgovornost pri tem pa nosijo vodilni delavci. Na odgovornih mestih v DO

morajo biti zavestni kadri. Nujno pa je tudi iskanje novih kadrov za uresničevanje postavljenih razvojnih programov DO. Svet ZK nadalje meni, da je v tem času nesprejemljivo ter neodgovorno odhajanje kadra iz „BETI“. Ta kader mora skupaj z družbenopolitičnimi organizacijami v DO voditi bitko za celotno preobrazbo družbenih odnosov. Svet ZK podpira postavljene opredelitve DO (razvojna usmeritev, nagrajevanje, nova organiziranost in druge) ter pričakuje, da se v razreševanje zastavljenih nalog vključujejo tudi občinski dejavniki.

6. Skrbno je treba pripraviti volilne konference v OOKZ, upoštevati opomnik pri izdelavi poročila, določiti datume in čas izvedbe volilnih konferenc, izvršiti temeljito kadrovske pripravo volilnih konferenc.

ODGOVORNI: sekretarji OOKZ s sekretariati.

ROK: konec oktobra 1977.

SVET ZK OZD „BETI“:

Začelo se je zaradi tehnološkega procesa, ali točneje, zaradi dela v krojilnici samo v dopoldanski izmeni. Pravzaprav to sploh ne bi bil problem, če ne bi imela otrok. Tako smo se srečale s problemom otroškega varstva. Kot večina zaposlenih mater, smo tudi me zašle v težave. Otrok ne moreš pustiti samih, to je jasno kot beli dan! Čez noč pa varstva tudi ne moreš najti. Prosile smo za razumevanje in potrpljenje. Večina sodelavk nas je razumela. To je bilo dokazano na sestanku izvršnega odbora sindikata. Prevladalo je mnenje, naj delamo še najprej v dveh izmenah, saj pri tem proizvodnja ne trpi. Tudi delavski svet TOZD je razpravljal o tem. Tudi tu ni manjkalo razumevanja, razen redkih izjem, kot na primer sodelavec, ki je predlagal, naj nas dajo v obravnavo disciplinski komisiji. Seveda zato, ker nočemo delati samo dopoldne. Resnica pa je ta, da NE MOREMO delati. Ali nas tudi širša skupnost ne razume, ne more doumeti, kako težko je materi, ki ne ve, kam bi z otrokom?

Krojilnica ni črna točka

Kakor hitro bo mogoče, bomo skušale zadevo urediti in tako bomo lahko delale samo dopoldne. Naše misli nam ne bodo več uhajale domov k otrokom.

Na seji delavskega sveta TOZD so obravnavali krojilnico kot črno točko. Iz zapisnika pa je razvidno, da smo bile prepuščene same sebi. Zdi se nam, da nismo le same krive, če se je posvečalo krojilnici premalo pozornosti. Imeli pa smo tudi medfaznega kontrolorja, ki bi lahko spremljal potek našega dela, da ne bi potem brali, kako so se znašli v odpadku še uporabni kosi. Tej trditvi bi težko pristavile svoj da. Res je, da so bale neenake širine. Naletimo na vstavek, za katerega ne vemo, kje bi ga uporabile (ker še nimamo primernega artikla). Po svojih močeh rešujemo ta problem. Le malokdaj se zgodi, da so bale reš enake širine. Me le nadaljujemo delo, ki ga je nekdo začel. Kolikor bolje bo opravljeno predhodno delo, toliko kvalitetnejši bodo izdelki in toliko manj odpadka bo.

DELAVKE V KROJILNICI TOZD MIRNA PEČ

DA BI BILI VSI DNEVI REPUBLIKE SVOBODNI, SREČNI, SONČNI, PONOSNI NA PRETEKLOST IN SVETLI V BODOČNOSTI!
DA BI BILI OBČINSKI PRAZNIK POLNI DELOVNIH ZMAG NAŠEGA ČLOVEKA
UREDNIŠTVO

OBRAČUN OSEBNIH DOHODKOV S POMOČJO ELEKTRONSKEGA RAČUNALNIKA

Informirali smo že vse zaposlene v DO „BETI“ Metlika in sicer najprej v Novicah pred približno dvema mesecema in deloma v zadnjem Vezilu ob izdanih odločbah, da se bo novembra 1977 v proces obračuna osebnih dohodkov vključil elektronski računalnik. Z njegovo pomočjo bo tako redni obračun OD prvič izveden za mesec oktober in seveda vsak mesec tudi v bodoče.

ZAHVALA

Ob boleči izgubi brata Marka Đurkova se iskreno zahvaljujem sindikalni organizaciji in sodelavcem TOZD Pletilnice za podarjene vence, izraze sožalja in za spremstvo na pogrebu.

KATARINA HERAK

OPRAVIČILO

V zahvali Jožice Brinc in Vide Bulič je pomotoma izpadlo, da se ob smrti očeta Jožeta Šukljeta zahvaljujeta za izkazano pozornost, sožalje in cvetje sodelavcem iz finančno-računovodskega sektorja. Za napako se opravičujemo.

UREDNIŠTVO

Ureja uredniški odbor: Slobodanka Videtič, Stevica Medek, Dragica Nenadič, Milan Travnikar, Milan Bračička, Marjan Pavlovič, Ivan Brodarič in Ivan Biščan. Glavni in odgovorni urednik: Toni Gašperič, tehnični urednik: Janez Pezelj. Izdaja Belokranjska trikotna industrija Metlika. VEZILO izhaja enkrat na mesec v 1700 izvodih. Stavek, filmi in prelom Dolenjski list, tisk KNJIGOTISK Novo mesto.

Kakšne vse priprave so bile za to potrebne, je bilo podrobno opisano v Novicah oz. v zadnjem Vezilu. Ker domnevamo, da je prvo in drugo vsakdo pazljivo prebral, se bomo v tem sestavku omejili samo na obrazložitev dokumenta, za katerega lahko rečemo, da je v sklopu celotnega procesa obračuna osebnih dohodkov s pomočjo elektronskega računalnika zanj le stranski predmet, za slehernega zaposlenega pa še kako pomemben dokument.

Gre torej za obrazložitev OBRAČUNSKEGA LISTA, katerega vsebina in oblika se bistveno razlikujeta od dosedanjega in katerega so obračunovalci osebnih dohodkov izpisovali ročno.

Da bi vsakdo lažje in hitreje razumel postopke posameznih vrst obračuna OD na računalnikovem OBRAČUNSKEM LISTU, prikazujemo v tem Vezilu primer, kako tak OBRAČUNSKI LIST izgleda. Na eni strani lahko vidite prednjo stran OBRAČUNSKEGA LISTA, na drugi pa njegovo hrbtno stran, na kateri je legenda vseh možnih vrst obračuna za vse delavce DO „BETI“ Metlika.

Kot je razvidno iz primera za Jurajevčiča Jožeta, so na prednji strani pri vsakem delavcu vedno šifre samo tistih vrst obračuna, na podlagi katerih se različno iz meseca v mesec sestoji njegov osebni dohodek. Pomen izpisanih šifer pa bo vsakdo kaj lahko ugotovil tako, da bo vedno pogledal na hrbtno stran OBRAČUNSKEGA LISTA. Po dveh ali treh mesecih bo marsikdo znal šifre tistih vrst obračuna, ki se bodo bolj ali manj redno pojavljale pri njem, celo na pamet.

Vrnimo se k obrazložitvi posameznih rubrik prednje strani OBRAČUNSKEGA LISTA.

1. VODILNI PODATKI OBRAČUNSKEGA LISTA:

V okviru vodilnih podatkov OBRAČUNSKEGA LISTA je prikazano:

- na kateri mesec in leto se nanaša obračun OD,
- v kateri TOZD je delavec delal v mesecu obračuna (šifra in naziv TOZD),
- v kateri občini ima stalno bivališče (šifra občine) in po katerih stopnjah je elektronski računalnik obračunal prispevke,
- za koga je izpisan OBRAČUNSKI LIST (matična številka ter priimek in ime delavca),
- koliko znaša bruto OD delavca na uro na podlagi akta o

sistemizaciji in razporeditvi delavca za opravljanje delovnih nalog. V tej zvezi dodajamo, da je podatek o bruto OD na uro natančno tak, kot je bil naveden na delavčevi zadnji odločbi (seveda le v primeru, da od izjave zadnje odločbe bodisi ni bil premeščen na opravljanje nekkih drugih delovnih nalog, ali pa da od takrat njegova postavka ni doživela kakšnih sprememb iz drugih razlogov).

2. DETAJLNI PODATKI OBRAČUNSKEGA LISTA:

V okviru detajlnih podatkov je OBRAČUNSKI LIST razčlenjen na tri navpične skupne rubrike, v okviru katerih se ustrezni podatki izpisujejo na način:

a) v okviru leve skupne rubrike se navajajo vedno samo tiste vrste obračuna, ki v seštevku tvorijo osnove za obračun tistih prispevkov, ki se obračunajo tudi od bruto osebnih dohodkov delavcev (mišljene so vrste obračuna iz naslova rednega dela, dopolnilnega dela in za borce NOB iz naslova borčevskega dodatka, kot tudi za vrsti obračuna, ki se morebiti nanašata na delo upokojenecv s statusom upokojenca in dopolnilno delo zunanjih sodelavcev).

b) v okviru srednje skupne rubrike se navajajo posamezne vrste prispevkov (šifra, naziv, stopnja in znesek posameznega prispevka), pri čemer se v vrsti pod SKUPAJ nahajajo ustrezni seštevki posameznih stopenj in zneskov. Pripominjamo, da so v okviru te srednje skupne rubrike za vse tiste delavce, ki so poleg svojega rednega dela v mesecu obračuna opravljali tudi dopolnilno delo, ločeno navedeni najprej podatki o prispevkih iz naslova rednega dela, katerim osnova je seštevki vseh vrst obračuna iz naslova rednega dela, ter posebej podatki o prispevkih iz naslova dopolnilnega dela, katerim osnova je seštevki vseh vrst obračuna iz naslova morebitnega dopolnilnega dela.

Prvo ali drugo osnovo je moč razbrati iz ustreznih seštevkov, ki se v vrstah pod SKUPAJ nahajajo v okviru leve skupne rubrike.

Podobno kot so stvari prikazane za redno in eventualno dopolnilno delo, velja tudi za borčevski dodatek, za delo upokojenecv s statusom upokojenca iz za dopolnilno delo zunanjih sodelavcev.

c) v okviru desne skupne rubrike se nahajajo vedno podatki o vrstah obračuna iz naslova

morebitnih bolezni, dalje morebitnih opravičenih ali neopravičenih izostankov, kot tudi podatki o vrstah obračuna iz naslova regresov, odpravnin, solidarnostnih pomočih itd., otroških dodatkov, stroškov prihoda na delo itd., podatki o vrstah obračuna iz naslova nagrad vajencem ali praktikantom ter seveda podatki o vrstah obračuna iz naslova odtegljajev, tako tistih, katerih osnovo predstavlja neto osebni dohodek v konkretnem mesecu obračuna (članarina ZK, članarina ZSJ in krajevni samoprisevek), kot tudi vseh vrst ostalih odtegljajev (ENKRATNIH: menza, sodna izvršba itd.; ODTEGLJAJEV BREZ SALDA: dolgoročni krediti, članarina blagajni vzajemne pomoči itd. ter ODTEGLJAJEV S SALDOM, katere elektronski računalniki iz meseca v mesec sproti avtomatično saldira, dokler ni obračunan zadnji obrok takšnega odtegljaja in med katere spadajo potrošniška posojila bank, potrošniška posojila trg. del. organizacij, posojila za ceste itd.). Kar se tiče otroških dodatkov, je na OBRAČUNSKEM LISTU vedno izračunan skupni znesek dodatkov za vse delavčeve otroke, za katere je upravičen prejemati otroški dodatek, čeprav jih ima elektronski računalnik zase evidentirane za vsakega otroka posebej.

Kar se tiče odtegljajev, pa elektronski računalnik vedno navaja vsak odtegljaj posebej. Če v okviru svojega procesa ugotovi, da je delavec v konkretnem mesecu obračuna premalo zaslužil, mu lahko obračuna samo nekaj odtegljajev, enega ali dva pa ne ali pa mu ne obračuna nobenega odtegljaja. Če delavec obroke takšnih neobračunanih odtegljajev posojilodajalcem sam nakaže, mora o tem nemudoma obvestiti SVOJEGA POENTERJA (OBRAČUNOVALCA OD V USTREZNI TOZD), da bo le ta o tem „seznanil“ tudi elektronski računalnik. To isto velja tudi za primere, ko delavec sam v enem znesku odplača vsoto nekaj zadnjih obrokov. Če svojega poenterja o tem ne bi obvestili, bi elektronski računalnik še naprej odtegoval obroke delavčevega že odplačanega kredita, kar pa seveda ne bi bilo pravilno.

OPOMBA:

Vsi tisti delavci, ki imajo kjer koli najete dolgoročne kredite, bodo imeli le-te na OBRAČUNSKEM LISTU prikazane

OBRAČUN OSEBNIH DOHODKOV S POMOČJO ELEKTRONSKEGA RAČUNALNIKA

pod šifro 721, katere pomena ne bodo zasledili na hrbtni strani OBRAČUNSKEGA LISTA.

Prav tako se bo kdaj zgodilo, da bodo imeli kakšen enkratni odtegljaj prikazan pod šiframi 716, 717, 718, česar prav tako ne bodo zasledili na hrbtni strani OBRAČUNSKEGA LISTA.

Opisa za navedene šifre ne bo na hrbtni strani OBRAČUNSKEGA LISTA toliko časa, dokler ne bo porabljena vsa naklada obrazcev, ki jo imamo na zalogi, pri prvem ponatisu pa bomo uredili tudi to.

Torej do nadaljnjega delavce obveščamo, gre pri vrsti odtegljaja pod šifro 721 za najete dolgoročne kredite delavcev, pod ostalimi tu navedenimi in možnimi šiframi pa za razne enkratne odtegljaje.

Najbolje bo, da se bo vsakdo, ki bo imel karkoli odtegnjenega pod šiframi 716, 717 ali 718, pozanimal pri svojem poenterju, kaj konkretno je to.

Iz primera za Jurajevčiča Jožeta je razvidno, da ima iz naslova rednega dela obračunane naslednje vrste obračuna:

100 – Redno delo po času
115 – Nadomestilo za letni dopust

130 – Dodatek za minulo delo

131 – Dodatek za omejevanje fluktuacije

Pomudimo se najprej pri vrsti obračuna 100 – Redno delo po času. V vrsti podatkov na OBRAČUNSKEM LISTU pod imamo to šifro v nadaljevanju prikazano, da je Jurajevčič Jože v mesecu avgustu po času dela 168 ur in da je iz tega naslova zaslužil 4876,25 din. Toda ta znesek je že korigiran s količnikom 106,0 in sicer s količnikom K3, kar oboje je razvidno iz predzadnjega in zadnjega podatka leve grupne rubrike OBRAČUNSKEGA LISTA ter z vrednostjo točke 94,0 %. To je razvidno iz podatka pod rubriko VREDNOST TOČKE. Podatek 5 v okviru rubrike RANG pa pove, da je pri njem v postopku obračuna upoštevana vrednost točke po faktorju 0,8.

Vodilni delavci (Rang = 1), vodje TOZD (Rang = 2) in svetovalci (Rang = 3) imajo namreč vedno upoštevano vrednost točke po faktorju 1,0 in je v avgustu za njih znašala 92,0 %. Vodstveni delavci v DSSS (Rang = 4) in delavci upravno-prodajne režije (Rang = 5), med katere spada tudi Jurajevčič Jože, imajo vrednost točke upoštevano po faktorju 0,8 (za te je v avgustu znašala 94,0 %), medtem ko imajo

vodstveni delavci v TOZD (Rang = 6), delavci proizvodne režije (Rang = 7) in proizvodni delavci (Rang = 8) vrednost točke pri vsakomesečnem obračunu OD upoštevano po faktorju 0,6 in za katere je konkretno v avgustu znašala 96,0 %.

OPOMBA:

opisano rangiranje delavcev DO „BETI“ je napravljeno zgolj zaradi poenostavitve tehnike obračuna OD s pomočjo elektronskega računalnika, a ne samo v povezavi z vrednostjo točke in količniki, temveč v povezavi še z drugimi postoki samega obračuna in drugih stvari.

Pod rubriko ZNESEK (EVID.) pa se nahaja znesek, katerega je elektronski računalnik izračunal po delavčevi kalkulativni postavki. V našem primeru je ta znesek izračunal po formuli: ZNESEK (EVID.) = BTTO OD/h X ŠT. UR (4893,85 = 29,13 X 168). Znesek 4876,25 din pa je izračunal po formuli: ZNESEK = ZNESEK (EVID.) X KOLIČNIK X VREDNOST TOČKE / 10000 (4876,25 = 4893,85 X 106,0 X 94,0 / 10000).

Pripomniti velja, da je postopek izračuna s količnikom in vrednostjo točke natančno takšen tudi pri delavcih, ki imajo na OBRAČUNSKEM LISTU opravljeno delo prikazano pod vrsto obračuna 102 – Redno delo po učinku. Razlika je edinole v tem, da imajo oni v okviru rubrike ZNESEK (EVID.) prikazan znesek, katerega elektronskemu računalniku na podlagi predhodnega ročnega izračuna po ceniku del sporočajo njihovi poenterji (obračunavci OD po posameznih TOZD) in je torej pri takšnih delavcih ta znesek izhodiščni znesek za dokončni izračun po količniku K1 ustrezne TOZD in po ustrezni vrednosti točke.

Če se na OBRAČUNSKEM LISTU nahajata obe vrsti obračuna in sicer 100 – Redno delo po času in 102 – Redno delo po učinku, izvede elektronski računalnik postopke na oba opisana načina za vsako vrsto obračuna posebej.

Še na nekaj moramo opozoriti pri tem, namreč prikazani postopki se v bistvu oz. v pogledu dobljenih rezultatov sploh ne razlikujejo od dosedanjih ročnih postopkov, razlika je edinole ta, da je bil znesek, izračunan na podlagi vrednosti točke (+ ali -) ločeno prika-

zan od zneska, izračunanega na podlagi količnika.

Iz našega primera je dalje razvidno, da ima Jurajevčič Jože 5,00 % dodatka za minulo delo in 4,00 % dodatka za omejevanje fluktuacije (stalnost v DO). Osnova enemu in drugemu dodatku je v našem primeru znesek 4893,85 din v rubriki ZNESEK (EVID.), toda pri delavcih, ki opravljajo poleg dela po času še delo po učinku, predstavlja osnovo za izračun omenjenih dodatkov vedno vsota dela po času in dela po učinku v okviru rubrike ZNESEK (EVID.). V mesecih, ki imajo državne praznike, pa se ta osnova poveča še za znesek nadomestila na državni praznik.

Glede obračuna dodatkov na minulo delo in na stanost v DO naj še enkrat ponovimo to, o čemer smo vse zaposlene že informirali v zadnjem Vežilu ob izdanih odločbah, namreč, da elektronski računalnik iz meseca v mesec za vsakogar posebej ugotavlja ustrezne % dodatkov na podlagi sprotnega izračunavanja skupne in delovne dobe v „BETI“, kar pomeni, da bo marsikdo že pri obračunu OD za mesec oktober 1977 prejel

a smiselni povzetek detaljnih postopkov obračuna OD in sicer so tu nakazana in tekstualno izpisana polja s sledečim pomenom: BTTO OD – PRISPEVKI + OST. PREJEMKI = NETTO OD + RAZNA IZPLAČILA – ODTEGLJAJI = ZA IZPLAČILO ter SKUPAJ URE in NAČIN IZPLAČILA.

Kar povrh teh tekstov elektronski računalnik izpisuje ustrezne zneske in sicer je to v našem primeru storil takole:

a) v polje BTTO OD je izpisal seštevek zneskov SKUPAJ iz naslova rednega dela in iz naslova dopolnilnega del (6833,90 = 5872,60 + 961,30), kar oboje je razvidno iz leve grupne rubrike. b) v polje PRISPEVKI je izpisal seštevek zneskov SKUPAJ iz naslova prispevkov od rednega dela in iz naslova prispevkov od dopolnilnega dela (2158,10 = 1820,50 + 337,60), kar oboje je razvidno iz srednje grupne rubrike.

c) Jurajevčič Jože ima v polju OSTALI PREJEMKI izpisano vrednost 0,000, ker v avgustu pač ni bil odsoten zaradi bolniške, katere zneski se sicer izpisujejo v to polje.

d) v polju NETTO OD se nahaja

TRI PRODAJALKE – Betina industrijska prodajalna je vedno dobro založena. To vedo tako gospodinje na slovenski kot na hrvaški strani in zaradi tega tri naše prodajalke nimajo kaj dosti časa za klepet. Zlasti ob sobotah je toliko strank, da so Nada Brodarič, Cvetka Malešič in Marija Obradovič (pred kratkim so dekleta dobile veliko pomoč v Milanu Badovincu) po delu dokaj utrujene. Na sliki so vse tri prodajalke v času, ko je bila trgovina za hip brez gostov.

ustrezni višji % enega ali drugega dodatka in ne takšnega, kakršnega je imel izračunanega na odločbi za takrat izračunano delovno dobo do vključno avgusta 1977.

3. ZAKLJUČNI PODATKI OBRAČUNSKEGA LISTA (POVZETEK):

V zadnji vrsti OBRAČUNSKEGA LISTA se nahaja grobi,

izpisan znesek, dobljen na podlagi sledeče formule: NETTO OD = BTTO OD – PRISPEVKI + OSTALI PREJEMKI oz. v našem primeru takole: 4675,80 = 6833,90 – 2158,10 + 0,00.

Znesek NETTO OD, ki se izpisuje v to polje, predstavlja vedno osnovo za izračun članarine sindikata, krajevnih samoprispevkov in članarine ZK. Ko

OBRAČUN OSEBNIH DOHODKOV S POMOČJO ELEKTRONSKEGA RAČUNALNIKA

elektronski računalnik izračuna take vrste odtegljajev, osnove potem, ko n. pr. izračuna članarino ZK, ne zmanjša za sledeči izračun članarine ZSJ itd, ampak ostane osnova za vse tri vrste odtegljajev vedno ista. Takšen postopek je tudi pravilen oz. je bil napačen doslej pri nekaterih obračunavalcih članarine ZK, ki so osnovo za izračun le-te zmanjševali za obračunane zneske samopriskvov in članarine ZSJ.

Kar se tiče obračunavanja članarine ZK, naj vse člane opozorimo še na to, da se ta po novem obračunava od ugotovljenega NETTO OD v konkretnem mesecu obračuna in ne od netto OD iz predhodnega meseca, kar doslej zaradi ročnega izračunavanja članarine ZK ni bilo možno.

e) v polje RAZNA IZPLAČILA je v našem primeru elektronski računalnik izpisal znesek v višini 980,00 iz naslova izplačanih otroških dodatkov (gl. desno grupno rubriko). Sicer pa se semkaj vedno izpisujejo tiste kategorije obračuna iz naslova raznih izplačil, ki se ne štejejo v OD in ki tudi ne smejo povečevati osnove za obračun članarine ZK, ZSJ ter krajevnih samopriskvov (to so poleg otroških dodatkov še izplačila, ki gredo v breme materialnih stroškov, kot so stroški prihoda na delo, ločeno življenje itd. ter morebitni regresii, jubilejne nagrade, posmrtnine itd, ki gredo v breme sklada skupne porabe).

f) v polje ODTEGLJAJI je elektronski računalnik izpisal skupni znesek odtegljajev, razviden iz desne grupne rubrike in ki v našem primeru znaša 916,15 din.

g) v polju ZA IZPLAČILO se nahaja izpisani znesek, dobljen na podlagi sledeče formule: ZA IZPLAČILO = NETTO OD + RAZNA IZPL. - ODTEGLJAJI. Tako dobljeni znesek, ki v našem primeru znaša 4.739,65 din, je enak znesku na NALOGU ZA VPIS V HRANILNO KNJIŽICO, katere za vse delavce s posebnim programom prav tako vsak mesec izpisuje elektronski računalnik.

h) v polje SKUPAJ URE je elektronski računalnik izpisal seštevek samo rednih ur v višini 184, kajti nadurno delo (pri Jurajevčič Jožetu v višini 22 ur in ki so v okviru leve grupne rubrike prikazane pod URE - OSTALE), se ne šteje v vsakomesečni fond ur.

i) v skrajno desno polje v zadnji vrsti OBRAČUNSKEGA LISTA, v katerem je že pred-

tiskan tekst NAČIN IZPLAČILA, pa elektronski računalnik odvisno od podatka, s katerim v ta namen predhodno razpolaga, izpisuje sledeče možne tekste: HRANILNA VLOGA, TEKOČI RAČUN, GOTOVINA, ŽIRO RAČUN ali HRAN. VLOGA IN TEK. RAČ., kadar delavec svojemu poenterju sporoči, da želi imeti n. pr. 60 % vsakomesečnega OD nakazovanega na hranilno knjižico, 40 % pa na tekoči račun.

Iz našega primera je razvidno, da je na tem mestu izpisan tekst HRANILNA VLOGA, kajti Jurajevčič Jože svoje vsakomesečne prejemke nalaga na hranilno knjižnico. ZAKLJUČEK: Čeprav še zdaleč nismo obrazložili vseh postopkov, ki so možni v povezavi z OBRAČUNSKIM LISTOM in ki so kot takšni zakombinirani v računalniških programih, menimo, da bo na podlagi tega sestavka vsakdo v stanju kaj hitro najti odgovor, zakaj je znesek te in te vrste obračuna takšen in takšen ipd.

In kaj se bo zgodilo, če bo nekomu elektronski računalnik karkoli izračunal napačno ali je to sploh mogoče? Zelo majhna je verjetnost, da bi elektronski računalnik pogrešil, čeprav ima v svojem procesu (ne samo za izpis OBRAČUNSKIH LISTOV) v pribl. 70 programih zakombiniranih 40.000 do 50.000 organizacijskih in programskih postopkov, ki morajo biti vsi 100 % pravilni.

Ker smo te postopke v zadnjih nekaj mesecih kreirali ljudje ter z njimi opremili elektronski računalnik, smo se pri kakšni podrobnosti morda le ušтели, toda ker so se ti postopki na ustrezen način v zadnjih dveh mesecih in še prej dokaj temeljito testirali na računalniku, poleg tega smo s poenterji vseh TOZD dvakrat organizirali tudi paralelno obdelavo, je ta možnost neznatna ali pa sploh ne obstoja.

Iz tega sledi, da moramo morebitne napake pri nekaterih delavcih iskati edinole pri poenterjih, ki bodo morali do 4. ali 5. v mesecu na posebnem dokumentu elektronskemu računalniku oz. v SOIS sporočiti tzv. prometne podatke o urah prisotnosti in odsotnosti z dela, pri čemer bodo morali nekatere vrste obračuna delno ali v celoti še vedno sami ročno izračunati, dalje pri kadrovsko-spolšnem sektorju, ki ima nalogo, da v SOIS ažurno sporoča vse novosti in spremembe o matičnih podatkih za vsakega delavca, ter slednjic

POMEN VRST OBRAČUNA:

100 REDNO DELO PO ČASU	410 BOLEZINNE DO 30 DNI
101 - OD TEGA REDNO DELO PO ČASU NA DRŽ. PRAZNIK	411 BOLEZINNE NAD 30 DNI
102 REDNO DELO PO UČINKU	402 PORODNIŠKI DOPUST
103 - OD TEGA REDNO DELO PO UČINKU NA DRŽ. PRAZNIK	403 NEGA BOLNIKA, SPREMISTVO
104 PROVIJIZA ZASTOPNIKOV PRODAJE	404 BOLNIŠKA INVALIDA II. KAT.
105 RAZLIKA OD PO ZAKLJ. (PERIOD) RAČUNU OZD (TOZD)	405 DODATEK ZA INVALIDA II. KAT.
106 RAZLIKA OD PO ZAKLJ. (PERIOD) RAČUNU OZD (TOZD)	499 RAZLIKE + ALI - (GRUPA 4)
107 DODATEK ZA DELO NA NEDELJO	500 REGRES ZA LETNI DOPUST
108 DODATEK ZA DELO NA DRŽ. PRAZNIK	501 ODPRAVNIHA
109 DODATEK ZA NOČNO DELO	502 NAGRADA PO SKLEPU ORGANOV SAMOUPRAVLJANJA
110 DELO (PODALISANO) PRI ELEMENTARNIH NESREČAH	503 SOLIDARNOSTNA POMOČ
111 DELO ZA SOLIDARNOST (+)	504 JUBILEJNA NAGRADA
112 DELO ZA SOLIDARNOST (-)	599 RAZLIKE + ALI - (GRUPA 5)
115 NADOMESTILO ZA LETNI DOPUST	600 OTROŠKI DODATEK
116 NADOMESTILO ZA IZREDNI DOPUST	601 OBRAČUN RAZLIKE OTROŠKEGA DODATKA (+)
117 NADOMESTILO ZA ŠTUDIJSKI DOPUST	602 TERENSKI DODATEK
118 NADOMESTILO ZA ČAS STROK IZOBRAŽEVANJA	603 STROŠKI PRIHODA NA DELO
119 NADOMESTILO ZA ČAS UDELEŽBE V MOB	604 LOČENO ŽIVLJENJE
120 NADOMESTILO ZA DRŽAVNI PRAZNIK	605
121 NADOMESTILO ZA ČAS ZASTOJEV IN ČAKANJA	606 OSTALA IZPLAČILA
122 NADOMESTILO ZA ČAS PREKINITEV DEJA	699 RAZLIKE + ALI - (GRUPA 6)
123 NADOMESTILA, KI SE OD DRUGIH NE REFUNDIRAJO	700 ČLANARINA ZK
124 NADOMESTILA, KI SE OD DRUGIH REFUNDIRAJO	701 ČLANARINA ZSJ
125 NADOMESTILA ZA SUSPENZ (ZAPOR, PREDIK, ZAPOR)	702 KRAJEVNI SAMOPRISPEVEK
130 DODATEK ZA MINULO DELO	711 HRANA (MENŽAJ)
131 DODATEK ZA OMEJEVANJE FLUKTUACIJE	712 RAČUN
132 DODATEK ZA ZNANJE TUJIH JEZIKOV	713 STANOVANJE
133 DODATEK ZA POMOČJE DEJA	714 SOONA IZVRŠBA
134 DODATEK ZA DELJEN DELOVNE ČAS	715 OBRAČUN RAZLIKE OTROŠKEGA DODATKA (-)
135 DODATEK (RAZLIKA) DO MINIMALNEGA OD	716 OSTALI ENKRATNI DOTEGLJAJI
136 OSTALI DODATKI	724 ČLANARINA BLAGOVNI VZAJEMNE POMOČI
199 RAZLIKE + ALI - (GRUPA 1)	725 SOONE IZVRŠBE
200 NADURE PO ČASU	726 ZAVAROVANJE
201 NADURE PO UČINKU	729 OSTALI DOTEGLJAJI BREZ SALDA
202 NEDELJSKO NADURNO DELO	731 POTROŠNIŠKA POSOJILA BANK
203 NADURNO DELO NA DRŽ. PRAZNIK	732 POTROŠNIŠKA POSOJILA TRG. DEL. ORGANIZACIJ
204 NADURNO DELO POMOČI	733 POTROŠNIŠKA POSOJILA IND. DEL. ORGANIZACIJ
205 DODATEK ZA DEŽURSTVO	734 VSOIS: OŠ. SL. RAJUNE VZAJEMNE POMOČI
206 POGODBENO DOPOLNILNO DELO	735 POMOČILCI ZA ČISTE
299 RAZLIKE + ALI - (GRUPA 2)	736 SOONE IZVRŠBE
300 OPRAVICE NEPLAČANI IZOSTANEK DO 30 DNI	739 OSTALI DOTEGLJAJI S SALDOM
301 - - - - - NAD 30 DNI	900 NAGRADE VAJINGEM
302 NEOPRAVICENI IZOSTANEK	901 NAGRADE FRAKTIKANTOM
350 BORČEVSKI DODATEK - ZVEZNI	902 DELO UPOKOJENCEV (S STATUSOM UPOK.)
351 - - - - - REPUBLIŠKI	903 DOPOLNILNO DELO ZUNANJIH SODELAVCEV
	904 DOPOLNILNO DELO NOTRANJIH SODELAVCEV

OBRAČUNSKI LIST ZA MESEC AVGUST 1977

TOZD: 09. 0555 DELAVEC: 1253 JURAJEVČIČ JOŽE

OBČINA BVA: 5033 BRTO ODN.: 29.15

VRST	URE	NETTO	ODTEGLJAJI	ZA IZPLAČILO	SKUPAJ URE	SKUPAJ
100	164	487825	221	1798	184	184
101	16	5590	804	1271	184	184
102	16	2470	1200	770	184	184
103	16	1079	407	343	184	184
104	16	58260	857	511	184	184
105	22	9431300	560	3285	184	184
106	22	96130	804	270	184	184
107	22	96130	804	534	184	184
108	22	96130	804	18205	184	184
109	22	96130	804	7730	184	184
110	22	96130	804	54	184	184
111	22	96130	804	835	184	184
112	22	96130	804	54	184	184
113	22	96130	804	54	184	184
114	22	96130	804	54	184	184
115	22	96130	804	54	184	184
116	22	96130	804	54	184	184
117	22	96130	804	54	184	184
118	22	96130	804	54	184	184
119	22	96130	804	54	184	184
120	22	96130	804	54	184	184
121	22	96130	804	54	184	184
122	22	96130	804	54	184	184
123	22	96130	804	54	184	184
124	22	96130	804	54	184	184
125	22	96130	804	54	184	184
130	22	96130	804	54	184	184
131	22	96130	804	54	184	184
132	22	96130	804	54	184	184
133	22	96130	804	54	184	184
134	22	96130	804	54	184	184
135	22	96130	804	54	184	184
199	22	96130	804	54	184	184
200	22	96130	804	54	184	184
201	22	96130	804	54	184	184
202	22	96130	804	54	184	184
203	22	96130	804	54	184	184
204	22	96130	804	54	184	184
205	22	96130	804	54	184	184
206	22	96130	804	54	184	184
299	22	96130	804	54	184	184
300	22	96130	804	54	184	184
301	22	96130	804	54	184	184
302	22	96130	804	54	184	184
350	22	96130	804	54	184	184
351	22	96130	804	54	184	184

tudi v samem SOIS, kjer se vsakodnevno s pomočjo posebnih luknjalnih in verificirnih strojev opravlja zajemanje vseh prispelih podatkov, kajti šele prenesene na posebne luknjane kartice jih elektronski računalnik lahko sprejme ter nadalje obdeluje. **VAŽNO:** ne glede na to, na katerem od navedenih možnih mest je nastala napaka, ki je tako ali drugače vplivala na izid obračuna pri prizadetem delavcu, naj se v takšnih primerih vsakdo vedno posvetuje ter zadevo razčisti pri svojem poenterju.

Še nekaj o tem, ali lahko pričakujemo, da bomo vsakomesečno izplačevanje OD kako pomaknili pred 15. v mesecu.

Odgovorimo lahko, da prva dva ali tri mesece tega morda še ne bo moč realizirati. Sicer pa je to v glavnem odvisno od poenterjev v posameznih TOZD oz. od vodij TOZD, kako hitro bodo prvi uspeli pripraviti omenjene prometne podatke in drugi organizirati izdelavo proizvodnih poročil za izračun količnikov. Zamuda, katero bi občutila večina delavcev, bi lahko nastala tudi v primeru, če bi z dostavo prometnih podatkov ali proizvodnega poročila kasnila samo ena TOZD, kajti računalnikovi programi so zaenkrat prirejeni tako, da celotni proces obračuna OD izvajajo za vse TOZD hkrati.

Zelo drago bi nas stal obračun OD s pomočjo elektronskega računalnika, če bi potekal za eno ali dve TOZD danes, za drugi dve TOZD jutri ipd.

Potem, ko se v elektronski računalnik preneseni prometni podatki za vse delavce ter ažurirane morebitne spremembe ali dopolnitve matičnih podatkov in ko so tudi znani podatki o dejanski vrednosti točke ter o količnikih K_1 , K^2 , K^3 za vse TOZD, DSSS in IC, je za ves preostali proces elektronskemu računalniku potrebnega še nekaj več kot 10 ur dela. Pri tem seveda ne mislimo samo na izpisovanje OBRAČUNSKIH LÍSTOV, katere za vse delavce DO „BETI“ (pribl. 1.500) izpiše v kakšni uri in pol, temveč kompletno na vse predhodne izračune, izpisovanje NALOGOV ZA VPIS V HRANILNO KNJIŽICO, virmanov za nakazovanje obračunanih prispevkov Samoupravnim interesnim skupnostim občin, iz katerih so delavci zaposleni v DO „BETI“, izpisovanje položnic za nakazovanje odtegljajev posojilodajalcem našim delavcem, dalje vseh seznamov za banke in SDK vzporedno s tem

itd. In pri vseh teh opravilih elektronskega računalnika sodeluje samo en človek – operater, katerega naloga sploh ni kontrolirati pravilnost obračuna, ampak samo dajati elektronskemu računalniku ustrezne komande, kdaj naj opravi to in kdaj ono. Kaj pa drugi, ki smo še v SOIS? Omenili smo že tisti del operativnega osebja, ki je vsakodnevno zadolženo za zajemanje dokaj velike množice najrazličnejših podatkov (ne samo teh, ki so v povezavi z obračunom OD, kajti na elektronskem računalniku vsakodnevno tečejo tudi obdelave z drugih področij poslovanja podjetja).

Drugi del osebja pa smo tim kreativnih delavci, ki se bomo sedaj, ko smo pripravili večidel (pribl. 95 %) potrebnega procesa za aplikacijo obračuna OD in s čimer je sedaj – kot vemo – opremljen elektronski računalnik, posvetili povsem novi problematiki poslovanja podjetja in ki morda ni v nikakršni povezavi s problematiko, ki je bila v postopku priprav doslej. To, drugače povedano, pomeni, da se bomo morali temeljito seznaniti z njo, ter se šele potem lotiti izdelave konkretnih programov, ki naj bi v bližnji prihodnosti zopet omogočali bodisi vsakodnevni, tedenski ali mesečni proces obdelave podatkov tega novega področja na elektronskem računalniku.

Toda česarkoli se bomo lotili, bomo morali pripravljati kar se da teamsko ali tako, kot je bilo to značilno za aplikacijo obračunavanja osebnih dohodkov, pri kateri so poleg organizatorjev in programerjev iz SOIS in na katere je jasno odpadlo največ pripravljalnega in predvsem strokovnega dela, zelo angažirano in zainteresirano sodelovali vsi poenterji iz posameznih TOZD, tov. SMREKAR Lidija iz FRS in tov. ŽABČIČ Nada iz KSS.

Verjetno bo marsikoga zanimalo tudi to, da je v obravnavano aplikacijo obračuna OD dokaj hitro možno vključiti katerokoli drugo delovno organizacijo, bodisi iz področja gospodarstva ali negospodarstva, kajti časovnih kapacitet na našem računalniku imamo še dovolj.

Naj naš dokaj obširni sestavek zaključimo s omenjenim in neobhodnim teamskim delom, ki je potrebno na vseh področjih podjetniškega poslovanja in reševanja drobnih in velikih problemov, kajti: **VEČ LJUDI VEČ VE in VEČ LJUDI VEČ NAREDI.**

TONE OMERZEL

Samoupravni sporazum

O ZDRUŽEVANJU DELA DELAVCEV V TEMELJNI ORGANIZACIJI TOZD KONFEKCIJA METLIKA

Samoupravni sporazum o združevanju dela delavcev v temeljni organizaciji je povsem nov akt, katerega vsebino določa Zakon o združenem delu v 336. členu. Je temeljni akt v TOZD. Prva njegova funkcija se kaže v tem, da zajema vsa pomembnejša razmerja v temeljni organizaciji kot so: razmerja v TOZD pri združevanju dela in sredstev; osnove za urejanje družbenoekonomskih odnosov; samoupravno planiranje; pridobivanje dohodka; osnove za oblikovanje sredstev za razvoj materialne osnove dela in rezerv; delitev sredstev za osebne dohodke; razlogi za združevanje dela in sredstev; delovna razmerja in obveščanje.

Druga njegova funkcija pa je, da bo služil kot temelj za nastajanje drugih samoupravnih aktov. To pomeni, da bodo bodoči akti v temeljni organizaciji morali biti v skladu s tem samoupravnim sporazumom. Kot je razvidno iz sporazuma, ureja ta temeljna vprašanja, medtem, ko bo konkretizacija posameznih določil tega sporazuma zaživela v drugih aktih TOZD.

Predloženi sporazum je le vzorec. To pomeni, da tudi ni v celoti zaključen za TOZD Konfekcija.

Za vsako TOZD bo treba še dopolniti 1., 2. in 8. člen, razen tega pa še 37. in 42. člen, tč. b za TOZD Kodranka in volna.

Pričakujemo vaše konstruktivne predloge in pobude, ki nam bodo lahko služili kot skupna izhodišča pri oblikovanju dokončnega besedila sporazuma, da bo lahko služil svojemu namenu.

Na podlagi 27. in 336. člena zakona o združenem delu so delavci temeljne organizacije združenega dela TOZD Konfekcija Metlika po predhodni javni obravnavi, z referendumom, opravljenim dne sprejeli:

SAMOUPRAVNI SPORAZUM O ZDRUŽEVANJU DELA DELAVCEV V TEMELJNI ORGANIZACIJI TOZD KONFEKCIJA METLIKA

I. SPLOŠNE DOLOČBE

1. člen

Delavci temeljne organizacije TOZD Konfekcija Metlika določajo s tem sporazumom dejavnost temeljne organizacije, osnove za urejanje družbenoekonomskih odnosov delavcev, zlasti pri odločanju o sredstvih, razporejanju dohodka in čistega dohodka, pri delitvi sredstev za osebne dohodke, kakor tudi razloge za združevanje dela in sredstev v delovno organizacijo, obveščanje delavcev in delovna razmerja.

2. člen

Temeljna organizacija opravlja naslednjo glavno dejavnost: Konfencioniranje ženskega, moškega ter otroškega trikotaznega in tkanega perila ter vrhnjih oblačil.

Temeljna organizacija posluje v sestavi delovne organizacije Belokranjska trikotazna industrija „Beti“ – Metlika.

3. člen

Medsebojne odnose v temeljni organizaciji urejajo delavci s tem samoupravnim sporazumom, statutom in drugimi akti, odnose z delavci drugih temeljnih organizacij v sestavi delovne organizacije in sestavljene organizacije pa s samoupravnim sporazumom o združevanju v skladu z načeli enakopravnosti, solidarnosti in vzajemnosti s posebnimi samoupravnimi sporazumi in drugimi samoupravnimi splošnimi akti.

4. člen

Delavci temeljne organizacije uresničujejo svoje samoupravne pravice z odločanjem na podlagi osebnega izjavljanja na zboru delavcev, referendumu, s podpisovanjem posebnih izjav, z odločanjem prek delegatov in delegacij v skupščinah družbenopolitičnih

SAMOUPRAVNI SPORAZUM

skupnosti, samoupravnih interesnih skupnostih, bankah in zavarovalnicah na podlagi sprejetih smernic stališč in ustreznih navodil in z nadzorstvom.

II. OSNOVE ZA UREJANJE DRUŽBENOEKONOMSKIH ODNOSOV

5. člen

Delavec, ki združi svoje delo po določilih tega sporazuma, pridobi pravico dela z družbenimi sredstvi in s tem zadovoljuje osebne in skupne potrebe ter svobodno in enakopravno z drugimi delavci v združenem delu odloča o delu in pogojih ter rezultatih svojega dela, skupnega in družbenega dela na podlagi načela vzajemnosti, medsebojne odvisnosti in solidarnosti.

Vse odločitve morajo temeljiti na načelu ekonomske in družbene smotrnosti.

6. člen

Pravica in dolžnost delavcev je, da skupno in enakopravno odločajo v skladu z določbo prejšnjega člena, in sicer tako, da:

- s svojim delom sodelujejo v delovnem in proizvodnem procesu in izpolnjujejo svoje delovne dolžnosti,
- odločajo o delu in poslovanju temeljne organizacije in organizacije ter skupnosti, v katere se združujejo,
- odločajo o zadevah in sredstvih v celotni družbeni reprodukciji, skladno z načeli dobrega gospodarjenja družbena sredstva nenehno obnavljajo, povečujejo in zboljšujejo, ne da bi pri tem prizadeli škodo drugim, zlasti pa ne ogrozili interesov družbene skupnosti kot celote,
- odločajo o združevanju svojega dela in sredstev v delovno organizacijo ter v druge oblike združevanja in povezovanja dela in sredstev,
- odločajo o dohodku, ki ga pridobivajo s skupnim delom v temeljni organizaciji in v različnih oblikah združevanja dela in sredstev,
- razporejajo čisti dohodek za osebno, skupno in splošno porabo, za razširitev materialne osnove dela in rezerve,
- odločajo o delitvi sredstev za osebno in skupno porabo,
- pridobivajo osebni dohodek,
- urejajo medsebojna razmerja pri delu.

III. Samoupravno planiranje dela

7. člen

Temeljne samoupravne odločitve delavcev se sprejemajo s samoupravnim planiranjem v osnovah plana TOZD in delovne organizacije kot celote.

V samoupravnem sporazumu o temeljih plana temeljne organizacije usklajujejo delavci pridobivanje dohodka, razpolaganje z dohodkom, uporabo sredstev in določajo pogoje za razvoj materialne osnove dela temeljne organizacije in za zadovoljevanje osebnih, skupnih in splošnih družbenih potreb.

Pravico in dolžnost planiranja delavci uresničujejo s sprejemanjem osnov srednjeročnega plana in z letnim planom v temeljni organizaciji. S sklepanjem samoupravnih sporazumov o osnovah plana delovne organizacije združenega dela, samoupravnih interesnih skupnosti, krajevnih skupnosti in družbenopolitičnih skupnosti ter s tem, da prek delegatov sodelujejo pri sklepanju družbenih planov, s čimer bodo usklajevali osebne, skupne in družbene interese ter na tej podlagi in v mejah doseženega dohodka sprejemali ukrepe za uresničevanje obveznosti.

IV. Pridobivanje dohodka

8. člen

Podlaga za pridobivanje dohodka v temeljni organizaciji je:

- prodaja konfekcijskih izdelkov in konfekcijskih storitev na domačem in zunanjem trgu oziroma v okviru delovne organizacije;
- udeležba pri skupnem dohodku, ki je rezultat združevanja dela in sredstev.

9. člen

Delavci temeljne organizacije TOZD Konfekcija Metlika se lahko povezujejo z delavci organizacij združenega dela, s katerimi so reprodukcijsko povezani, ter se z njimi vključujejo v samoupravna razmerja bodisi z integracijskimi procesi ali z drugimi obli-

kami združevanja dela in sredstev, ter tudi tako pridobivajo dohodek.

V. Razporejanje dohodka in čistega dohodka

10. člen

Dohodek v združenem delu pridobivajo delavci ne glede na oblike ustvarjanja le kot dohodek temeljne organizacije in se obvezno izkazuje kot njen dohodek.

Dohodek je osnova in vir sredstev za zadovoljevanje skupnih in splošnih družbenih potreb, s katerimi se zagotavljajo skupni in splošni pogoji za delo in razvoj družbe, ter za sredstva za osebne dohodke in skupno porabo delavcev, za izboljšanje in razširjanje materialne osnove dela ter za ustvarjanje in obnavljanje rezerv.

11. člen

Dohodek temeljne organizacije se razporeja:

1. za osebne dohodke in za skupno porabo, za izboljšanje in razširitev materialne osnove dela ter za ustvarjanje in obnavljanje rezerv.
2. Za zagotovitev skupnih in splošnih pogojev za delo in razvoj družbe (skupna poraba izven temeljne organizacije). Del dohodka, ki je razporejen za potrebe iz 1. točke tega člena, je čisti dohodek temeljne organizacije.

12. člen

Razporejanje dohodka in čistega dohodka temelji na doseženi produktivnosti, na rezultatih upravljanja in gospodarjenja s sredstvi družbene reprodukcije (minulo delo) ter v odvisnosti od prilaganja proizvodnje ali druge dejavnosti tržnim potrebam ali samoupravno dogovorjenim pogojem za delo.

Dohodek, ki je rezultat izjemnih ugodnosti, se obvezno nameni za razširitev materialne osnove dela. Pod izjemne ugodnosti se štejejo pozitivni premiki pri cenah, izredna konjunktura, carinske olajšave, monetarne spremembe itd.

13. člen

S planiranjem dohodka (samoupravni sporazum o planu temeljne organizacije združenega dela), ki temelji na družbenih planih in planih samoupravnih interesnih skupnosti, na predvidenem delovnem programu, predvidenih delovnih zmogljivostih, planiranih cenah, standardih stroškov, in z združevanjem dela in sredstev zagotavljajo delavci namensko razporejanje dohodka in čistega dohodka.

14. člen

Pri uresničevanju svoje neodtujljive pravice, da razporejajo dohodek in čisti dohodek, upoštevajo delavci tudi interese drugih delavcev, delovnih ljudi in občanov. Zato se z njimi sporazumevajo o skupnih osnovah in merilih za delitev čistega dohodka in sredstev za osebne dohodke in skupno porabo delavcev, kar uresničujejo s sklenitvijo družbenih dogovorov in samoupravnih sporazumov. Samoupravni splošni akti v temeljni organizaciji morajo biti usklajeni s samoupravnimi sporazumi in družbenimi dogovori, h katerim so delavci temeljne organizacije pristopili.

15. člen

Analiza srednjeročnega plana temeljne organizacije in realizacije letnega plana je osnova za opredelitev politike razporejanja dohodka in čistega dohodka za naslednje leto.

16. člen

Pri razporeditvi čistega dohodka na sredstva za ustvarjanje in obnavljanje rezerv je treba upoštevati zakonske določbe o velikosti rezerv, rizičnost dejavnosti in sprejete obveznosti iz samoupravnih sporazumov o združevanju dela in sredstev.

17. člen

Pri odločanju o razporejanju dohodka in čistega dohodka bodo delavci ocenjevali dosežene rezultate z zakonsko predpisanimi kazalci.

VI. Osnove za oblikovanje sredstev za osebne dohodke in skupno porabo

18. člen

Pri oblikovanju sredstev za osebne dohodke in skupno porabo bodo delavci temeljne organizacije vedno izhajali iz:

- dosežene storilnosti svojega dela,
- uspeha, doseženega z upravljanjem in gospodarjenjem v temeljni organizaciji (minulo delo),
- uspeha, doseženega z upravljanjem in gospodarjenjem s sredstvi, ki jih združujejo delavci drugih temeljnih organizacij v

SAMOUPRAVNI SPORAZUM

delovni organizaciji ter v drugih oblikah združevanja dela in sredstev,

- uporabe znanstvenih dosežkov v delu in organizaciji dela,
- prilagajanja dela in poslovanja temeljne organizacije tržnim pogojem.

19. člen

Konkretne osnove in merila bodo delavci določali s posebnim samoupravnim splošnim aktom v skladu z osnovami in merili, določenimi v samoupravnem sporazumu o skupnih osnovah, sklenjenem v delovni organizaciji, ter v drugih samoupravnih sporazumih in družbenih dogovorih.

VII. Osnove za oblikovanje sredstev za razvoj materialne osnove dela in rezerv

20. člen

Sredstva za razvoj materialne osnove dela investicije bodo delavci izločali iz čistega dohodka in jih oblikovali v skladu:

- z naravo dejavnosti temeljne organizacije,
- z vlogo temeljne organizacije v družbeni reprodukciji v skladu z osnovami planov delovne oziroma sestavljene organizacije združenega dela in družbenopolitičnih skupnosti.

21. člen

Pri razporejanju sredstev za razširitev proizvodnje bodo delavci ravnali tako, da bodo zagotavljali obnavljanje, povečanje in izboljševanje materialne osnove združenega dela.

22. člen

Po enakih osnovah bodo delavci oblikovali in uporabljali sredstva rezerv, pri čemer bodo upoštevali zlasti potrebo po zagotavljanju rizikov v proizvodnji in poslovanju temeljne organizacije.

VIII. Delitev sredstev za osebne dohodke

23. člen

Pri določanju osnov in meril za delitev sredstev za osebne dohodke bodo delavci upoštevali zlasti naslednja načela:

- osebni dohodek delavca se določa tako, da ustreza rezultatom njegovega dela in njegovemu osebnemu prispevku, ki ga je dal s svojim živim delom in upravljanjem ter gospodarjenjem z družbenimi sredstvi k povečanju dohodka temeljne organizacije, v skladu z rastjo produktivnosti svojega dela in dela delavcev v drugih temeljnih organizacijah, s katerimi je združil delo in sredstva, ter celotnega družbenega dela,
- poleg načela delitve po delu uporabljajo delavci v temeljni organizaciji tudi načelo solidarnosti, predvsem tako, da s sredstvi skupne porabe prispevajo h kritju določenih socialnih in drugih potreb delavcev z nižjimi osebnimi dohodki in njihovih družinskih članov (solidarnostni sklad za stanovanja, regresi, zjamčeni osebni dohodki in razne oblike pomoči).

24. člen

Delavci temeljne organizacije bodo posebej opredelili v samoupravnih splošnih aktih zjamčeni osebni dohodek, ki zagotavlja materialno in socialno varnost vsakega delavca. Višina zjamčenega osebnega dohodka je odvisna od splošne stopnje produktivnosti celotnega družbenega dela in splošnih razmer v okolju, v katerem delavec zadovoljuje svoje osebne in skupne potrebe.

25. člen

Konkretne osnove in merila za delitev sredstev za osebne dohodke bodo določena v samoupravnem sporazumu o delitvi OD upoštevaje pri tem osnove in merila, dogovorjena s samoupravnimi sporazumi v delovni organizaciji in v drugih samoupravnih sporazumih.

IX. Razlogi združevanja dela in sredstev

26. člen

Uresničevanje skupnih interesov pri delu in pri pridobivanju dohodka iz posameznih, med seboj odvisnih delov združenega dela, se kaže predvsem v:

- skupnem planiranju razvoja glede na potrebe družbe in v težnji po odpravi neusklajenosti, ki so postale prepreka za celoten družbenoekonomski razvoj,
- povečanju dohodka temeljne organizacije in celotnega dohodka družbe na podlagi večje storilnosti in rentabilnosti poslovanja, in sicer:

- z usklajevanjem planov proizvodnje, nabave in prodaje,
- z uporabo novih dosežkov v razvoju dela in organizacije,
- z dogovarjanjem o rokih za opravljanje medsebojnih dobav storitev,
- s poenoteno in usklajeno organizacijo dela,
- razširitvi in v izboljšanju materialne osnove združenega dela, ki ga dosežemo z namenskim združevanjem dela in sredstev,
- zagotavljanju višjega družbenega standarda, ki se kaže v združevanju sredstev skupne porabe,
- načelih vzajemnosti in solidarnosti, zagotavljanju večje možnosti za strokovno usposabljanje, prekvalifikacijo, izpopolnjevanje strokovnega znanja in delovne zmožnosti, odpravo nezaposlenosti in reševanju problemov manjše delovne sposobnosti zaradi invalidnosti ter v drugih oblikah socialnega varstva.

X. Delovna razmerja

27. člen

Delavci določajo kadrovsko politiko skladno z načrtovanim dolgoročnim planiranim razvojem temeljne organizacije in je zato tudi pravica in dolžnost delavcev, da se z izobraževanjem ob delu usposablja za delo.

28. člen

Delavec je dolžan opravljati dela in naloge, na katere je razporejen oziroma so mu naložene v skladu s katalogom del in nalog. Med trajanjem delovnega razmerja je lahko delavec razporejen na vsako delo oziroma k vsaki nalogi, ki ustreza njegovi strokovni izobrazbi oziroma pridobljeni delovni zmožnosti na podlagi ugotovljenih delovnih potreb temeljne organizacije. Pri tem se upoštevajo planske naloge v smislu boljše organizacije in poslovanja.

Izjemoma je lahko delavec s privolitvijo razporejen začasno ali trajno na delo oziroma k nalogam, za katere se zahteva nižja strokovna izobrazba od njegove.

Delavec je dolžan opravljati delo oziroma naloge, ki ne ustrežajo njegovi strokovni izobrazbi oziroma z delom pridobljeni delovni zmožnosti v primeru višje sile, ki je nastopila ali se pričakuje, v izjemnih okoliščinah, ko se le tako zagotovi namoteno opravljanje planskih nalog.

29. člen

Tedenski delovni čas je razporejen na najmanj 5 delovnih dni.

30. člen

Vsakdo lahko svobodno, enakopravno in pod enakimi pogoji sklene delovno razmerje z delavci v temeljni organizaciji na način, ki ga določata zakon in samoupravni splošni akti.

31. člen

Delovno razmerje lahko sklene vsak, kdor izpolnjuje pogoje, ki jih določijo delavci v temeljni organizaciji glede na potrebe delovnega procesa, v skladu s katalogom nalog in obveznosti na način, kot jih določa zakon.

NOVOGRADNJA – V Žakanju, nedaleč od Jurovskega broda, je buldožer v začetku novembra odstranil plast zemlje, na kateri bo zrasla konfekcijska hala. Približno sto ljudi bo našlo zasluzek, investitor novogradnje je Beti. O zidavi bomo še poročali. (Foto: Bran-ko Herak)

SAMOUPRAVNI SPORAZUM

32. člen

Delovno razmerje se sklone za čas, ki ni vnaprej določen (delovno razmerje za nedoločen čas).

V primerih in pod pogoji, ki jih določa zakon, se lahko delovno razmerje izjemoma sklone za čas, ki je vnaprej določen (delovno razmerje za določen čas).

33. člen

Delovno razmerje se sklone na podlagi razpisa oz. objave, ki jo mora temeljna organizacija objaviti na način in pod pogoji, ki jih določa zakon.

34. člen

Izbiri med kandidati, ki so se prijavi na oglas oz. razpis opravi delavski svet ali od njega imenovana komisija.

Če nihče izmed kandidatov ni izbran, se razpis oz. oglas ponovi.

PRIPRAVNIKI

35. člen

Prilavnik sklone delovno razmerje za nedoločen čas, če je s samoupravnim splošnim aktom določeno, da bo po končani pripravniški dobi in opravljenem strokovnem izpitu razporejen na delo oz. k nalogam, ki jih določa omenjeni akt.

Prilavnik ne sklone delovnega razmerja, če v temeljni organizaciji ni pogojev, da se po končani pripravniški dobi in opravljenem strokovnem izpitu razporedi na ustrezna dela oz. k ustreznim nalogam.

36. člen

Delovni čas v temeljni organizaciji ne sme biti daljši kot 42 ur na teden.

37. člen

Delovni čas v temeljni organizaciji je razporejen takole:

I. izmena	od 6. do 14. ure
II. izmena	14. do 22. ure

38. člen

V skladu z zakonom je mogoče odrediti nadurno delo ob naslednjih pogojih:

- ob potresu, požaru, poplavi oziroma drugi nesreči, ki zadene temeljno organizacijo, ali se taka nesreča neposredno pričakuje,
 - dokler je nujno, da se v predhodni alineji naštetih ali drugih primerih rešijo človeška življenja ali obvarujejo materialna sredstva pred škodo,
 - ko je nujno, da se začeto delo nadaljuje, da bi se končal delovni proces, katerega ustavitev ali prekinitev bi glede na naravo dela in organizacije dela povzročila precejšnjo materialno škodo ali spravila v nevarnost življenje občanov,
 - da se z nepretrganim delom prepreči kvarjenje surovin ali materiala, ogrožanje varnosti ali pa odvrne okvara na delovnih sredstvih, ki bi povzročila prekinitev dela v lastni ali drugi organizaciji združenega dela,
 - da se zagotovi nepretrgan potek potrebne temeljne surovine, kadar to zahtevajo splošni interesi,
 - da se izvršijo planske obveznosti, največ 12 nadur na teden.
- Delo delavca v opisanih primerih se šteje kot poseben delovni pogoji.

NOČNO DELO

39. člen

Delovni čas med dvaindvajseto in šesto uro naslednjega dne se šteje za nočni delovni čas. Na tako delo ni mogoče razporediti delavca, ki bi mu po izvidu pristoj. zdrav. organa nočno delo lahko poslabšalo zdravstveno stanje, delavke med nosečnostjo in delavke z otrokom, ki še ni star eno leto, in delavca, ki še ni star 18 let.

Če je uvedeno nočno delo, je treba zagotoviti dogovorjene in predpisane pogoje za nočno delo, zlasti pa zagotoviti varstvo otrok, topel obrok v ustreznih kalorični vrednosti, prevoz na delo in z dela in zasedbo nočne izmene s strokovnimi delavci, ki so potrebni, da delo organizirano in nemoteno poteka.

ODMOR IN POČITEK

40. člen

Odmor traja pri delu z enkratnim polnim delovnim časom 30 minut. Delavci imajo med dvema zaporednima dnevnoma pravico do

nepretrganega dnevnega počitka najmanj 12 ur, do nepretrganega tedenskega počitka 24 ur.

Delavci morajo zagotoviti delavcu, ki dela na dan tedenskega počitka, tak počitek na drug dan v naslednjem tednu.

LETNI DOPUST

41. člen

Letni dopust traja najmanj 18 in največ 30 delovnih dni. Delavcem, ki imajo najmanj 30 let pokojninske dobe ali 55 let starosti oziroma delavkam, ki imajo najmanj 25 let pokojninske dobe ali 50 let starosti, se lahko poveča dopust na 36 delovnih dni.

42. člen

Letni dopust se določa po osnovah in merilih, ki so odvisna od delovnih pogojev, kot so teža dela, vpliv dela in delovna okolica, telesna in duševna napetost pri delu, oziroma od drugih delovnih pogojev; od uspehov, ki jih doseže pri delu; od delovne dobe in drugih obdobj, ki so izenačena z delovno dobo, in od posebnih socialnih zdravstvenih razmer, v katerih delavec živi.

Konkretna merila so naslednja:

a) delovna doba	
— do 5 let	18 delovnih dni
— od 5–10 let	20 delovnih dni
— od 10–15 let	22 delovnih dni
— od 15–20 let	24 delovnih dni
— od 20–25 let	26 delovnih dni
— nad 30 let	30 delovnih dni
b) Socialni, zdravstveni in delovni pogoji	
— mati z otrokom do 3 let starosti	1 dan
— samohranilka do 15 let otr. starosti	1 dan
— invalidi 30 % in več	1 dan
— borci NOV	2 dni
— delavec s kronično boleznijo	1 dan

43. člen

Sobote v času letnega dopusta se štejejo kot dela obvezni dnevi. Da bi se poenostavila evidenca koriščenja dopustov, se število prostih sobot odšteje od skupnega števila dopusta po naslednji tabeli:

Delavec, ki ima 18 dni dopusta, ga ima brez prostih sobot 16 dni
Delavec, ki ima 20 dni dopusta, ga ima brez prostih sobot 18 dni
Delavec, ki ima 22 dni dopusta, ga ima brez prostih sobot 19 dni
Delavec, ki ima 24 dni dopusta, ga ima brez prostih sobot 21 dni
Delavec, ki ima 26 dni dopusta, ga ima brez prostih sobot 23 dni
Delavec, ki ima 28 dni dopusta, ga ima brez prostih sobot 25 dni
Delavec, ki ima 30 dni dopusta, ga ima brez prostih sobot 26 dni

KONFERENCE — Te dni so potekale konference osnovnih organizacij Zveze komunistov, na katerih so komunisti Beti kritično ocenili delo v preteklosti, izvolili nove sekretarje in si zadali naloge za v bodoče. Vsebinsko so bile konference zelo bogate. (Foto: Branko Herak)

SAMOUPRAVNI SPORAZUM

44. člen

Delavcem, ki še niso stari 18 let, se letni dopust poveča po enotnih merilih še za 7 delovnih dni.

45. člen

Kakršna koli odsotnost z dela, ki se šteje v delovno dobo, se ne sme odbijati od letnega dopusta.

46. člen

Delavec se obvesti s sklepom o razporedu, višini in načinu koriščenja letnega dopusta.

ODSOTNOST Z DELA S PRAVICO DO NADOMESTILA OD

47. člen

Delavec ima pravico biti odsoten z dela do sedem delovnih dni v posameznem koledarskem letu s pravico do nadomestila osebnega dohodka, in sicer:

– ob poroki	3 dni
– ob rojstvu otroka	2 dni
ob smrti člana ožje družine	3 dni
– krvodajalci na dan, ko dajejo kri	1 dan
– v primeru elementarnih nesreč do	7 dni
– ob selitvi v razdalji do 10 km	1 dan
– ob selitvi v razdalji nad 10 km	2 dni
– opravljanje strok. izpita do	7 dni

Več kot sedem delovnih dni v posameznem koledarskem letu sme trajati odsotnost z dela s pravico nadomestila osebnega dohodka, če delavci pošljejo delavca na strokovno izobraževanje ali na izpopolnjevanje ali na izvršitev določene naloge temeljne organizacije.

48. člen

Delavci so dolžni uporabljati zaščitna sredstva, kakor so predpisana v pravilniku o varstvu pri delu.

49. člen

V statutu so opredeljene kršitve delovnih obveznosti, ki pomenijo kršitev določil tega sporazuma.

50. člen

Delavec, ki povzroči pri delu oziroma v zvezi z delom namena ali iz hude malomarnosti temeljni organizaciji škodo, jo mora povrniti.

Podrobnejše določbe o materialni in disciplinski odgovornosti so urejene v statutu.

XI. OBVEŠČENOST DELAVCEV

51. člen

Obveščenosť delavcev je osnovni pogoj za odločanje z osebnim izjavljanjem in za zavzemanje stališč, smernic in mnenj v zvezi z delegatskim sistemom, zagotavlja tudi kontrolo in uveljavlja odgovornost nosilcev pooblastil in funkcij.

56. člen

Delavci morajo biti redno, resnično in popolno obveščeni o celotnem poslovanju organizacije, njenem materialno-finančnem stanju, pridobivanju in delitvi dohodka, kar se dosega zlasti:

- z objavljanjem rezultatov ob periodičnih in zaključnem računu, ki jih delavci sprejemajo z osebnim izjavljanjem,
- z ocenjevanjem kazalcev v dohodku na delavca, dohodku v primerjavi s povprečno uporabljenimi sredstvi, čistega dohodka na delavca, akumulacijo v primerjavi z dohodkom, akumulacijo v primerjavi s povprečno porabljenimi sredstvi, ter osebni dohodek in sredstva skupne porabe na delavca. Vse to je treba objaviti ob sprejemanju periodičnih in zaključnih računov ter še posebej v rokih, ki jih predpiše služba družbenega knjigovodstva in kadar poteka poprejšnja obravnava o pripravi in sklepanju sporazumov o osnovah planov, družbenih dogovorih o cenah, pridobivanju in razporejanju dohodka in čistega dohodka temeljne organizacije, sklepanju in ukrepih za uresničevanje planov in drugih aktov s tega področja,
- z obveščanjem o končni delitvi osebnih dohodkov, kar mora vsebovati: znesek, ki je bil združen iz delavčevega osebnega

dohodka za zadovoljevanje skupnih potreb, izkazan po namenu, znesek, izločen za splošne družbene potrebe, znesek za skupno porabo iz čistega dohodka temeljne organizacije, obratovan na delavca, in znesek čistega osebnega dohodka.

57. člen

Ob zaključku večjih investicij je treba podati poročilo o realizaciji investicijskega programa.

58. člen

Posebej je treba izkazovati podatke o doseženih rezultatih na podlagi združevanja dela in sredstev, in sicer redno ob periodičnih in zaključnem računu.

59. člen

- Podatki, ki izkazujejo dohodek, se morajo objavljati glede na:
- rezultate tekočega obdobja v primerjavi s planskimi predvidevanji in enakim obdobjem prejšnjega leta,
 - primerjava rezultatov glede na dosežene rezultate z organizacijami združenega dela, s katerimi obstaja združevanje dela in sredstev,
 - primerjava z rezultati, doseženimi v isti ali sorodni dejavnosti v republiki in s tistimi organizacijami združenega dela, s katerimi so sporazumsko določene osnove plana,
 - primerjava z rezultati, doseženimi v družbenopolitični skupnosti.

Rezultati se navajajo po absolutnih številkah in indeksnem sistemu, s tem, da se jemlje planirani rezultat kot indeks 100.

60. člen

Obvestila o delu organov in nosilcev pooblastil morajo biti v obliki izvlečka iz zapisnika seje objavljeni v roku 7 dni, če se nanašajo na sklepe in stališča, ki so pomembni za samoupravno delavsko kontrolo, sicer pa v roku 10 dni. Obvestila o tem se objavljajo na oglasnih deskah, vročajo pa se tudi delegatom delovnega procesa in predsednikom zborov delavcev.

Vsa obvestila in poročila o doseženih rezultatih se tudi posebej vročajo sindikalni organizaciji in organu samoupravne delavske kontrole.

61. člen

Informiranje delavcev poteka zlasti na sestankih samoupravnih delovnih skupin, zborih delavcev in ob zavzemanju stališč, smernic in mnenj za delo delegatov, ter takrat, ko delegati poročajo delavcem. Na takih sestankih lahko predsedujoči ali delegat zahteva sodelovanje predsednika strokovnih služb za dajanje podrobnejših obvestil.

V prejšnjih členih obravnavani kazalci o izkazovanju dohodka in obvestila o delu organov in nosilcev pooblastil se objavljajo tudi:

- na oglasnih deskah,
- v internem informativnem glasilu,
- o pomembnejših zadevah tudi z vročanjem obvestil delavcem.

62. člen

Delavci, ki so po določbah tega sporazuma obvezni skrbeti za obveščanje, storijo hujšo kršitev delovne dolžnosti, če prekršijo določbe v rokih, zavestno dajejo napačne podatke ali zamolčijo take, ki utegnejo vplivati na odločitev.

Če je imela neresnična ali nepopolna informacija za posledico sprejetje odločitve s škodljivo posledico, ali škodljiva posledica zaradi zamolčanja nastalih sprememb ni bila preprečena, je odgovorni delavec tudi materialno odgovoren.

63. člen

Določbe tega sporazuma o informiranosti delavcev se smiselno uporabljajo tudi za poprejšnjo obravnavo v primerih, ko je ta po določbah zakona o združenem delu in tega sporazuma obvezna.

XII. PREHODNE IN KONČNE DOLOČBE

64. člen

Vsak delavec, ki želi nadaljevati delo v temeljni organizaciji, mora podpisati izjavo, s katero se svobodno odloča, da sprejema ta sporazum. Delavcu, ki ne podpiše take izjave, preneha delovno razmerje.

65. člen

Statut temeljne organizacije je treba uskladiti s tem sporazumom najkasneje v roku 30 dni.

Izšel Kolovrat

Center za obveščanje in propagadno (COP) pri OK ZSMS Metlika je konec oktobra izdal prvo številko mladinskega glasila „KOLOVRAT“. Ime simbolizira prav tako staro belokranjsko domačo obrt kot tekstilno industrijo v Metliki.

Namen glasila, ki bo izhajal vsak mesec, je boljše informiranje mladine o delo-

vanju OK ZSMS IN OO ZSMS, ter o delovanju mladih na področju kulture, športa, družbenopolitičnem, literarnem področju in morda še kje. Seveda je dobrodošla tudi kakršnakoli konstruktivna kritika.

Ker je bilten izrazito mladinskega značaja, skušamo k sodelovanju pritegniti čim več mladih, ki bi seznanili preko glasila tudi širšo javnost s sadovi svojega dela.

MIRJANA BEZEK

Na sliki: fotografije naslovne strani glasila metliške občinske konference Zveze socialistične mladine Slovenije. Mladi v metliški občini so že dlje časa pogrešali podoben bilten, s pomočjo katerega bi se natančno spoznali z delom svojih vrstnikov po osnovnih organizacijah ZSMS v tozdih, krajevnih skupnostih in osnovnih šolah. Prva številka je dokazala, da imajo mladi Belokranjci veliko smisla za pisano besedo.

Uredništvo pa upa, da bo v vsaki naslednji številki tudi najmanj en prispevek iz naše delovne organizacije. Najbrž imajo mladinci s „Kolovratom“ lepo priložnost, da začnejo dopisovati, ne bi pa bilo napak, ko bi kakšen prispevek poslali tudi v uredništvo Vezila.

Knjižnica vabi Težave s prevozom

Od 15. oktobra do 15. novembra je bil jugoslovanski mesec knjige, zato bomo spregovorili nekaj besed o metliški matični knjižnici. Podatke nam je poslala tovarišica Lejca Grabrijan, za kar se ji zahvaljujemo.

Knjižnica je bila odprta 29. februarja 1976 v gradu, 15. maja 1977 pa se je preselila v nove prostore na Pungartu, kjer je še sedaj. Ob otvoritvi je pripravila kulturna skupnost Metlika koncert, ki so ga obiskovalci zelo pohvalili.

Knjižnica v Metliki razpolaga s tri tisoč petsto knjigami vseh strok za odrasle in otroke. Odprta je vsako nedeljo od 9. – 12. ure, v četrtek pa od 17. do 19. Obiskovalci, ki jih je vedno več, lahko izbirajo poljudnoznanstvene knjige pa tudi leposlovne, ki so namenjene tako odraslim kot tudi otrokom. Odrasli se lahko vpišejo z osebno izkaznico, otroci pa z dovolilnico staršev. Knjige so po policah razvrščene po novem modernem sistemu prostega pristopa tako, da lahko bralec takoj najde oziroma dobi zeleno knjigo. Leposlovno knjigo izposojajo za dvajset dni, poučne pa za trideset. Zamudnina za knjigo je deset par na dan.

Knjižnica neprestano bogati knjižni fond. Sredstva dobiva od kulturne skupnosti Metlika, veliko knjig pa podarijo tudi delovne organizacije, družbenopolitične skupnosti, posamezniki in nenazadnje tudi slovenska kulturna skupnost.

Gotovo je nepotrebno poudarjati, kolikšen pomen ima dobra knjiga, pa še to, da ne bi bilo odveč, če bi se včlanilo v knjižnico kar največ delavcev naše delovne organizacije.

Vas Kapele je oddaljena od Dobove osem kilometrov. Iz te vasi je doma ANA PERNAR, strojna šivilja v TOZD Konfekcija Dobova. Trinajst let že seda za stroj v Beti.

– Na delo se vozim z avtobusom. Z rednim avtobusom. S prevozom je dobro le od prvega novembra do prvega aprila. Potem so težave.

– Kako ste si uredili življenje?

– Že več let gradim hišo. Počasi gre. Mama je stara in mi ne more veliko pomagati. Letos sem dobila 60.000 dinarjev posojila. To mi veliko pomeni. Poleg tega posojila odplačujem tudi potrošniški kredit.

– Slišal sem, da ste dobra delavka.

– Zavedam se svojega dela in svojih odgovornosti. To je vse.

– Pa otroci?

– Imam hčerkico, dvanajst let je stara. V šoli je odličnjakinja. Zelo jo veseli učiteljski poklic, zato bo šla na pedagoško gimnazijo. Upam, da je volja ne bo minila, da bo vzdržala.

– Kaj priporočate mladim sodelavkam?

– Samo to, da bi obvladale delo na več strojih. To šivilja mora znati, sicer ima preveliko težav z menjavanjem artiklov in strojev.

T. G.

FOTO: BRANKO HERAK

PRIŠLI IN ODŠLI IZ PODJETJA V MESECU OKTOBRU 1977

METLIKA – prišli

1. ŽUGELJ Marija v DSSS
2. SKOLIBER Tihomir v DSSS
3. MLAČAK Mira v TOZD KONF.
4. RUJEVČAN Marica TOZD KONF.
5. PRUS Cvetka TOZD KONF.
6. ŠTRAVS Jožica TOZD KONF.
7. BAJUK Milan BARVARNA
8. GRŠIČ Stanko BARVARNA
9. GRAŠA Ana BARVARNA
10. DRAŽUMERIČ Vlado BARVARNA
11. CAR Daniel BARVARNA
12. KAPŠ Marija v TOZD PLETILNICA

odšli:

1. FLAJNIK Irena – DSSS
2. SIMONIČ Nada iz TOZD

KODRANKA

3. GAŠPERIČ Jože – DSSS
- TOZD KONFEKCIJA
ČRNOMELJ – prišli

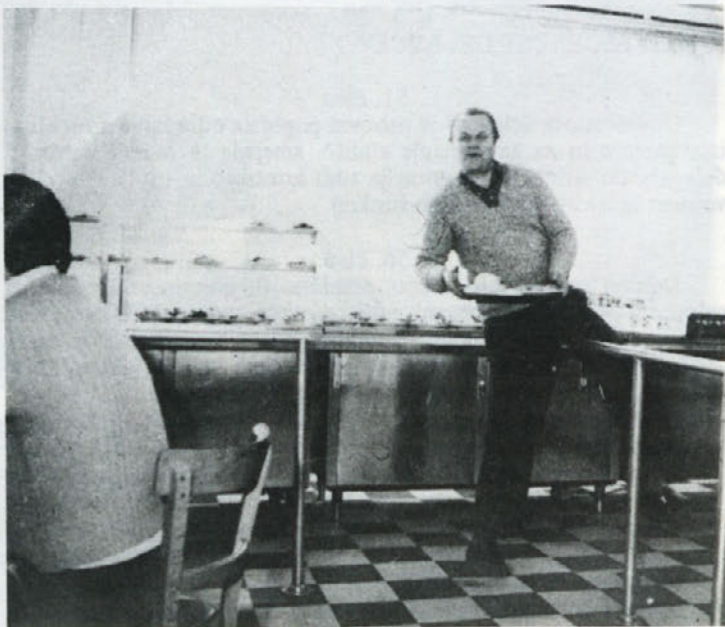
1. Dajčman Mojca
2. Pečnik Rosana
3. Gorše Zdenka
4. Kapš Stanislava
5. Gimpelj Majda

TOZD KONFEKCIJA MIRNA PEČ – prišli

1. Umek Jožica
2. Čuk Zlata
3. Lovšin Viktorija
4. Rezelj Vera
5. Umek Marija

TOZD KONFEKCIJA DOBOVA – prišli

1. Jurišič Božica
2. Mihelič Anica
3. Jukić Elizabeta
4. Spohalič Dževida

„REKREACIJA“ – Zmeraj govorimo, da premalo skrbimo za rekreacijo delavcev, posnetek pa kaže, da to ni res. V menzi, kamor hodimo malicat, so poskrbeli, da se ljudje vsaj malce pretelovadijo. Ker pa je vzbujala pogruntavščina le preveč smeha, so drog na splošno žalost vseh odžagali. (Foto: Branko Herak)

Mesto Metlika skozi zgodovino

MILAN BRAČIKA

Novo izvoljeni ljudski odborniki so poleg tega skrbeli, da je med prebivalstvom vladalo sožitje in tovarštvo. Ljudje so si med seboj pomagali na vse načine, tako da so lažje prenašali pomanjkanje, ki ga je povzročala vojna.

V juliju 1944 so prebivalci Metlike lahko videli pravo bratstvo in enotnost slovenskih, hrvatskih in srbskih partizanskih borcev, ki so imeli v Metliki na Dragah skupno vojaško parado (mimohod). Ljudje so borce navdušeno sprejeli. Že nekaj dni po tej slavnosti pa je Metlika doživela s strani podivjanih fašističnih ustašev in Nemcev enega najhujših udarcev za časa NOB. Partizani, ki so takrat branili Metliko, so se kljub večdnevemu hrabremu odporu morali zaradi nadštevilne sovražne premoči umakniti s svojih položajev in zločinski drhali je uspelo, da je vdrla v mesto. V slabih dveh urah je ta drhal požgala 31 stanovanjskih in 99 gospodarskih poslopj. Poleg tega so ubili tudi nekaj domačinov. Ta svoja divjaška početja pa so tudi sami plačali s krvavim davkom. Od tega časa pa do osvoboditve ni bilo v Metliki nobenega sovražnega vojska več. V prvih dneh maja 1945 je tudi Metlika poleg ostalih krajev Slovenije v sklopu nove Titove Jugoslavije dočakala dan zmag.

Takoj po končani vojni je bila podoba Metlike dokaj žalostna. Veliko pogorišč in porušene stavb, zanemarjene in razdejane ceste so kazale dokaj žalostno sliko. Prvi korak za obnovo mesta je bil, da je bila ustanovljena obnovitvena zadruga, kije s svojim delom zacelila najtežje rane prizadete mestu za časa vojne. Obnovitvena zadruga je nudila veliko pomoč demobiliziranim borcem, ki so si po končani vojni začeli popravljati in obnavljati porušene in požgane domove. Že leta 1946 je bil obnovljen most čez Kolpo in je bil tako zopet vzpostavljen promet s sosednjo Hrvaško. Zaradi popolnoma uničene železniške proge, ki je povezovala Belo krajino s ostalimi deli Slovenije in s sosednjo Hrvaško, je bil železniški promet vzpostavljen šele v začetku leta 1947. Poleg porušene železniške proge

so bila uničena tudi vsa železniška postajna poslopja in skladišča. Ker pa je z obnovitvijo proge potniški promet v Metliki vse bolj naraščal, je dobila Metlika leta 1948 med prvimi v Beli krajini novo železniško postajo. V letih 1947 – 1957 je bila v Metliki vojaška garnizija, ki je bila nastanjena v novo zgrajenih lesenih barakah na mestu, kjer stoji danes tovarna „Beti“. Za poživitev trgovine je bila že v aprilu 1945 ustanovljena „Naproza“ (nabavno-prodajna zadruga), ki se je leta 1946 preimenovala v Kmetijsko zadrugo. Leta 1948 je prišel dotedanji Mestni log pod republiško upravo. Z izsuševalnimi deli je tudi nastalo sodobno kmetijsko posestvo na Vinomerju pri Metliki. V letih 1948 – 1950 so bili z republiškim sredstvi zgrajeni v bližini Rosalnic veliki žitni silosi, v katerih so shranjevali živila in razno drugo blago. Vse do leta 1950 je bilo v Metliki zgrajenih le malo hiš. Večinoma so bile popravljene le strehe in požgane hiše. Tega leta je bilo na novo zgrajeno letno kopališče na Kolpi. Leta 1952 je bila preurejena bivša telovadnica na grajskem vrtu v kinodvorano.

Že naslednje leto pa je bil celotni grajski vrt spremenjen v park. Ob občinskem prazniku leta 1954 pa so bile v tem parku odkrite spominske plošče padlim borcem in žrtvam fašizma ter bronast spomenik Belokranjskega borca. Ta spomenik je delo Metliškega rojaka, kiparja Jurija Papiča. Istega leta je bila na Pungertu dogotovljena stavba, v katero se je sprva vselil dijaški internat, ki pa je poleti 1956 odstopil svoje prostore tovarni pletenin in zaves „Beti“, to je nekdanji „Belokranjki“, ki se je semkaj preselila iz Črnomlja. Tovarna „Beti“ se je začela zelo naglo razvijati in prostori, v katerih se je nastanila, so postali pretesni. Zato je na pomlad 1960. leta prevzela opuščene vojaške objekte v bližini železniške postaje, jih v kratkem času preuredila in se še istega leta vanje vselila. Nova tekstilna tovarna v bližini železniške postaje, ki so jo začeli graditi leta 1954, je bila dograjena naslednje leto, vendar je dobila prve stroje šele v letu 1959. V tej stavbi si je novomeška tekstilna tovarna „Novoteks“ istega leta uredila predilnico česane volne. V stavbi na Pungertu, ki jo je izpraznila tovarne „BETI“, je v letu 1960 začel obratovati „Zavod za zaposlovanje invalidov“. Z obratovanjem obeh tovarn so bili postavljeni novi temelji industrije v Metliki. Mnoga odvečna delovna sila na kmetijah, predvsem ženska, je dobila zaposli-

tev v omenjenih tovarnah. Tako je bil problem zaposlitve odvečne delovne sile v glavnem rešen.

Tudi gospodarska in komunalna dejavnost v Metliki je začela napredovati. Velika vinska klet, ki so jo pričeli graditi leta 1954, je bila dograjena leta 1958 ter je isto leto prvič sprejela v svoje velike prostore prvo belokranjsko vino. Ob Cesti bratstva in enotnosti proti železniški postaji sta bili v letih 1958 – 1959 zgrajeni dve novi stanovanjski stavbi, v kateri so se vselili predvsem uslužbenci in delavci obeh tovarn. Poleg teh stavb pa je bilo v bližini zgrajenih tudi več sodobnih stanovanjskih hiš. Zdravstvena služba, ki so jo do leta 1958 opravljali v privatni hiši, je v letu 1959 dobila prostore v novem, sodobno zgrajenem zdravstvenem domu, ki stoji na prostoru ob Cesti bratstva in enotnosti. Med največje pridobitve po vojni izgradnji mesta lahko prištejemo tudi novo asfaltirano glavno cesto skozi mesto, ki je bila dogotovljena leta 1960. Pred asfaltiranjem ceste pa je bila urejena potrebna kanalizacija. Razne lope in stare stavbe, ki so kazile podobo mesta ob asfaltni cesti, so bile ob tej priliki odstranjene. V zadnjih letih pa so se navedenim pridobitvam pridružile še nove. Tako sta bili v samem središču mesta sezidani dve dvonadstropni poslovni stanovanjski stavbi (v letih 1958 – 1960). V enih izmed njih posluje sodobno urejen bife, v drugi pa je sodobno urejen poslovni lokal Splošnega trgovskega podjetja v Metliki. V letu 1961 je bila v mestu na novo urejena javna razsvetljava. Istega leta je mesto dobilo tudi novo bencinsko črpalko, ki stoji na Strnišču ob glavni cesti. V tem času so začeli urejati parke, ki naj bi pripomogli k lepši podobi mesta.

Spomladi leta 1961 so začeli graditi v bližini stare pošte novo dvonadstropno stanovanjsko hišo, v kateri je v pritličju urejena sodobna parna pekarna. Število prebivalstva se je vse do nastanka industrije le počasi dvigalo. Z vedno večjim razvojem industrije pa se tudi število prebivalstva veča in bo verjetno še bolj naraščalo, ko bosta začela mesto samo in industrija vlagati več sredstev za stanovanjsko izgradnjo.

Jeseni leta 1961 so pričeli preurejevati na hribu Veselici nad mestom bivšo Kramaričevo zidanico v sodobno gostišče, ki nudi izletnikom in obiskovalcem lep razgled po vsej dolini Kolpe tja do hrvaških hribov. Prav tako so jeseni istega leta začeli kopati temelje za novi hotel, ki stoji v središču mesta

ob Cesti bratstva in enotnosti. Ta hotel je danes poleg gostišča na Veselici pomembna pridobitev za razvoj turizma v Metliki. Cesta Novo mesto-Karlovac je dokončno asfaltirana in novo kopališče ob Kolpi (ki stoji ob tej cesti) je tudi pomemben turistični objekt, ki poleg tople in čiste Kolpe privlači turiste v ta kraj.

Metlika je v zadnjih letih precej napredovala in ima dosežene lepe uspehe. Vsekakor pa bo na ta razvoj tudi v bodoče odločilno vplivala predvsem industrija (tekstilna), kmetijstvo (vinogradništvo), zlasti pa tudi turizem.

Poleg vidnih gospodarskih uspehov naj omenimo tudi kulturni dvig Metlike. Leta 1949 je bilo v Metliki ustanovljeno Muzejsko društvo. Svoje predmete je prvotno razstavljalo v dveh sobah metliške nato v stavbi OBLO Metlika in v Martinovih cerkvici, kjer je zdaj Lapidarij (stare izkopenine, nagrobniki itd.).

Zaradi vedno večjega števila muzejskih predmetov so postali prostori v omenjenih stavbah pretesni. Vprašanje prostorov pa je bilo rešeno, ko se je okrajno sodišče iz grajskih prostorov preselilo v Črnomelj. Večino od teh prostorov je dobila v uporabo uprava muzeja, kamor je takoj vselila svoje muzejske zbirke. Metliški muzej ima več oddelkov. Zanimivo pa si je ogledati zlasti oddelek NOB. Tu so razstavljeni razni predmeti iz časa NOB, orožje, ki so ga uporabljali prvoborci NOB, dokumenti, fotografije itd. Muzej vodi zaslužni kulturno-prosvetni delavec, slavist in muzeolog Jože Dular.

Po smrti metliškega književnika Engelberta Gangla pa je bil leta 1951 odprt tudi v njegovi rojstni hiši Ganglov spominski muzej. V mestu pa ne obstaja samo Belokranjski muzej. Leta 1969 (ob 100-letnici gasilstva na Slovenskem) so namreč v Metliki ustanovili tudi Slovenski gasilski muzej, kjer se tudi nahajajo pomembne in lepe zbirke.

Poleg osnovne šole deluje danes v Metliki tudi poklicna tekstilna šola pri „Beti“, ki dekleta pa tudi fante izobražuje za poklice, potrebne za industrijo (tekstilno).

Tudi mestna godba danes veliko pomeni v kulturnem življenju Metlike. Znana je tudi Metliška folklorna skupina, ki je nastopala po festivalih in tudi v filmu „Pomlad v Beli krajini“. Danes mladi Metličani nadaljujejo njene tradicije.

KONEC

Za vse hvala

Pred kratkim smo prejeli pismo Marije Čulig iz Bubnjarec. Tovarišica Čulig je odšla v pokoj, piše pa takole:

Lepa hvala za darilo, ki so mi ga dali sodelavci iz TOZD Pletilnice, bivšim sodelavcem pa za razumevanje. Zahvala gre tudi tovarišu Brodariču, s katerim sva bila večkrat na bojni nogi, a sva se vseeno dobro razumela, moji Lojzki, Pavlici, Malčiki, Juretu in vsem, s katerimi sem si bila blizu, a jih ne morem vseh napisati. Priznam, vseh se rada spominjam, kakor tudi praznovanja desetletnice na Vinomerju. Bilo je lepo.

V Beti sem služila denar, da sem lahko živela. Delovnim ljudem v Beti želim kar največ uspehov, saj nudi tovarna zaslužek velikemu številu ljudi, ki bi morda sicer slabše živeli. Za vse lepa hvala!

Marija Čulig, Bubnjarci

dveletno tehnično konfekcijsko šolo in je tako postala konfekcijski tehnik. Tudi njena prijateljica Danica Ozimc je šla po isti poti.

— Šola da človeku zelo veliko. Če se temu pridruži še dobra praksa, lahko postaneš dober strokovnjak.

— Kakšno delo opravljate?

— Trenutno sem na praksi. Rada bi se naučila čimveč, spoznala bi rada cel proizvodni proces.

— Kaj počenjate tu v Dobovi?

— Pogrešamo zabave. V Zadrudnem domu imamo res prostore, toda ni človeka, ki bi znal mlade organizirati.

— Kaj pa, je zanimanje za izobraževanje?

— Bolj malo. Dekleta končajo osnovno šolo in se žele čimprej zaposliti, priti do denarja. Pohajanje v šole imajo

nekateri za izgubo časa. Zmotno mišljenje, ki pa je med mladimi zelo zakoreninjeno.

— No, v šolo že kdo hodi, ne?

— V administrativno, da. Veste, ljudje mislijo, da je lepše delati v pisarni, res pa je tudi, da te tam čaka večji osebni dohodek.

T. G.

FOTO: BRANKO HERAK

Zaposleni do vratu

PAVLA POČEK dela v TOZD Konfekcija Dobova polnih dvanajst let. Ves ta čas je bila v krojilnici. Njeni sodelavci vedo povedati, da je tovarišica Pavla dobra delavka. Doma je iz Dobove. Letos sta skupaj z možem, ki dela v Podjetju za popraviljenje voz, dogradila hišo.

— Teško je bilo, ko sva zidala. Veste, denarja ni nikoli preveč, toda volja tudi veliko pomeni.

— Imate doma kaj zemlje?

— Da. Vrt, njive, travnike. Vinograda pa nimamo. O, dela je zelo veliko.

— Pa služba?

— Zadovoljna sem. Normo velikokrat presežem, zaslužim pa takole od 2900 do 3000 dinarjev.

— Kaj vas žuli?

— Dvoizmensko delo. Lepo bi bilo, če bi delali samo v eni izmeni. Vem, da to ni mogoče, toda pove se lahko, kajne? Poglejte: popoldanski izmeni se pozna, da so ljudje dopoldne garali po njivah. Dopoldne pa pridejo iz postelje spočit.

— Ste z življenjem v Dobovi zadovoljni?

— Še kar. Moti pa me, da zapirajo trgovine prezgodaj. Vsaj do sedmih zvečer bi morale biti odprte, sicer ne moreš ničesar kupiti. Zaposleni smo vsi do vratu.

T. G.

FOTO: BRANKO HERAK

Pogrešamo zabavo

MILENA PAVUNA je mlado dekle. V Zagrebu je končala

Dobova: stroj pa kmetija

V našem TOZD Konfekcija Dobova nisem bil že zelo dolgo, zato se mi je zdela vsaka beseda zanimiva. V Dobovi bi se radi specializirali za artikle, namenjene dojenčkom. O tem so se že nekaj dogovarjali, kajti zadeva bi bila pametna. Tudi zaradi transporta.

Sicer pa šivajo spalne srajce, hlačke, pižame in se radi pohvalijo s pomlajevanjem kadra, četudi je čutiti pomanjkanje delovne sile. Na tem področju se močno razvija Jutranjka, ki zaposluje na leto dvajset do trideset ljudi nanovo. Poleg tega je treba računati z Zagrebom, s Krškimi in z Brežicami, kamor se ljudje vozijo na delo. Večja središča so zanimiva, tam so boljši pogoji za življenje, tam je vsega več. V Dobovi računajo, da jih bo čez nekaj let sto osemdeset, morda dvesto. Beti je zanimiva za ljudi, ki so oddaljeni šest do sedem kilometrov od Dobove, rečica Sotla je meja. Z one strani pride malokdo.

V Dobovi delajo ženske osem ur za strojem, preostali čas pa garajo po kmetijah, ki so tu velike in dokaj bogate. Nemalo jih vozi traktor, marsikje so prav ženske tiste, ki nosijo vse breme družine na svojih plečih. Dopoldanska izmena prihaja na delo spočita, popoldanski delavci so že utrujeni od dopoldanskega dela doma. Nič čudnega ni torej, da so pričeli prav v Dobovi razmišljati o enoizmenskem delu.

Seveda bi bilo treba v tem primeru povečati število strojev, zgraditi pa tudi novo proizvodno halo. Zaenkrat se zde taki načrti bolj podobni sanjam kot resničnosti, kljub temu pa bi se splačalo v tej

smeri vsaj razmišljati, kajti pri nas se do posebnosti vse prevečkrat mačehovsko obnašamo. In polproletarski delavci v Dobovi so gotovo posebnost, ki bi se ji morali prilagoditi. Morda pa se bodo spremenili ljudje, njihov način življenja, morda bodo težišče svoje energije v bodoče posvetili tovarni in manj kmetiji. Morda.

V Dobovi nimajo perečih stanovanjskih problemov. (Kako se to lepo sliši!) Razmere so drugačne, kot recimo v Metliki, kamor je prišlo v zadnjih letih veliko ljudi brez stanovanj, brez načrtov za gradnjo lastnega doma. Nič čudnega torej ni, če potem stanovanjska vprašanja vnašajo med ljudi nemir, živčnost, prepire. Dobovčani podpirajo individualno gradnjo, kočljive primere, če se že pojavijo, pa rešujejo skupaj s solidarnostnim skladom. Ljudje v Dobovi veliko gradijo, lastna hiša jim nudi gotovost, varnost, nena zadnje samozavest in zavest, da so na svojem. To pa človeku veliko pomeni.

Prostega časa imajo zaposleni v TOZD Konfekcija Dobova bolj malo, kljub temu pa se hodijo kopat v Čateške Toplice. Sindikat nabavlja cenejše vstopnice, zato zanimanje niti ni tako majhno. Zagreb je blizu Dobove, vendar delavci ne hodijo v zagrebške kulturne hiše. Vsaj organizirano ne. So pa obljubili, da bodo počeli tudi te reči.

Mladi v tozdu niso aktivni, da bi človek od veselja skakal v zrak. Sodelujejo z osnovno šolo pa tudi z Zvezo komunistov. Ob partijskih in Titovih jubilejih so pripravili vrsto prireditev, na katere ljudje čakajo s kulturno lakoto.

Premalo je videti le charmeuse, polsaten, bombaž in traktor na njivi. Človek potrebuje še vse kaj več.

TONI GAŠPERIČ